אבל נותן הוא לתוך הקערה או לתוך התמחוי רבי יהודה אומר [א]לכל הוא נותן חוץ מדבר שיש בו חומץ וציר: **גמ'** איבעיא להו רבי יהודה ארישא קאי ולקולא או דילמא אסיפא קאי ולחומרא ת"ש דתניא רבי יהודה אומר לכל אילפסין הוא נותן לכל הקדירות רותחות הוא נותן חוץ מדבר שיש בו חומץ וציר סבר רב יוסף למימר מלח הרי הוא כתבלין דבכלי ראשון בשלה ובכלי שני לא בשלה א"ל אביי תני רבי חייא מלח אינה כתבלין דבכלי שני נמי בשלה ופליגא דרב נחמן דאמר רב נחמן צריכא מילחא בישולא כבשרא דתורא ואיכא דאמרי סבר רב יוסף למימר מלח הרי הוא כתבלין דבכלי ראשון בשלה בכלי שני לא בשלה א"ל אביי תני ר' חייא [א]מלח אינה כתבלין דבכלי ראשון נמי לא בשלה והיינו דאמר רב נחמן צריכא מילחא בישולא כבישרא דתורא: **מתני'** [ב]אין נותנין כלי תחת הנר לקבל בו את השמן ואם נתנוה מבעוד יום מותר ואין ניאותין ממנו לפי שאינו מן המוכן: **גמ'** אמר רב חסדא [ג]אע"פ שאמרו אין נותנין כלי תחת תרנגולת לקבל ביצתה אבל כופה עליה כלי שלא תשבר אמר רבה מ"ט דרב חסדא קסבר תרנגולת עשויה להטיל ביצתה באשפה ואינה עשויה להטיל ביצתה במקום מדרון והצלה מצויה התירו והצלה שאינה מצויה לא התירו איתיבי' אביי והצלה שאינה מצויה לא התירו והתניא [ד]נשברה לו חבית של טבל בראש גגו מביא כלי ומניח תחתיה בגולפי חדתי דשכיחי דפקעי איתיביה [ה]נותנין כלי תחת הנר לקבל ניצוצות נמי שכיחי

איתיביה

רש"י

אבל נותן הוא לתוך הקערה. דכלי שני אינו מבשל: **תמחוי.** כעין קערה גדולה שמערה כל האילפס לתוכה ומשם מערה לקערות: **ר' יהודה אומר לכל וכו'.** בגמ' מפרש אהי קאי אכלי ראשון או אכלי שני: **חוץ מדבר שיש בו חומץ או ציר.** שהן מבשלין את התבלין כשהן רותחין: **ציר.** הנוטף מן הדגים כשכובשים אותן במכבש: **גמ' ארישא קאי.** אאילפס דקא אסר ת"ק וקאמר ר' יהודה לכל אילפסין הוא נותן דכלי ראשון לא מבשל: **או דילמא אסיפא קאי.** אקערה ותמחוי דקא שרי ת"ק וקא אמר ליה רבי יהודה בכל קערות ותמחויין מודינא לך חוץ מדבר שיש בו חומץ ואפילו כלי שני נמי לא: **דבכלי ראשון נמי לא בשלה.** ומותר ליתן ואפילו בכלי ראשון משהעבירו מן האור: **מתני' אין נותנין.** בשבת: **כלי תחת הנר.** לקבל בו שמן המטפטף משום דשמן מוקצה הוא וקסבר אין כלי ניטל בשבת אלא לצורך דבר הניטל. אי נמי קסבר אסור לבטל כלי מהיכנו להושיב כלי במקום שלא יוכל עוד ליטלו [ד]משום דהוי כקובע לו מקום ומחברו בטיט ודמי למלאכה וכלי זה משיפול בו השמן המוקצה יהא אסור לטלטלו: **מותר.** להניחה שם: **ואין ניאותין.** נהנין: **גמ' אע"פ שאמרו אין נותנין כלי תחת תרנגולת לקבל ביצתה.** כשהיא מטילתה במקום מדרון שמא תתגלגל ותשבר. ומדיוקא דמתניתין שמעינן לה דדמי לנותן כלי תחת הנר לקבל בו שמן: **אבל כופה עליה כלי.** ולא תימא אין כלי ניטל אלא לצורך דבר הניטל: **באשפה.** ויש לחוש שמא תשבר ברגלי אדם וכופה עליה כלי: **והצלה מצויה התירו.** לטלטל כלי לצרכה ואף על פי שהביצה דבר שאינו ניטל בשבת: **שאינה מצויה.** כגון מדרון וטיפטוף דשמן דמתני': **נשברה לו חבית של טבל** גרסינן: **מביא כלי.** ואף על גב דטבל דבר שאינו ניטל הוא וחבית לא שכיחא דפקעה: **גולפי.** חביות: **נותנין כלי.** מתניתין היא ומותיב ליה מינה: **ניצוצות.** שלהבת הנוטפת מן הנר כדי שלא ידלק מה שתחתיה ואע"ג דניצוצות לא מיטלטלי ולא שכיחי:

איתיביה

תוספות

אבל נותן הוא לתוך הקערה כו'. מהכא ליכא למידק דעירוי ככלי שני מדקתני לא יתן לתוכה תבלין ולא אשמעינן רבותא אפילו שלא יערה על הקערה שתבלין בתוכה דאדרבה דוק מסיפא דקתני אבל נותן הוא לתוך הקערה ולא קתני מערה[א] על הקערה שתבלין בתוכה ורבינו שמואל מביא ראיה דעירוי ככלי שני מהא דקי"ל[ב] תתאה גבר[ג] ולר"י נראה דעירוי ככלי ראשון ומביא ראיה דבזבחים בפרק דם חטאת (דף לה: ושם) ת"ר אשר תבושל בו אין לי אלא שבישל בו עירה לתוכו רותח מניין תלמוד לומר [אשר תבושל] בו ישבר אלמא דעירוי חשיב מבשל ובירושלמי בפרק כירה[ד] בעי מהו ליתן תבלין מלמטה ולערות עליהן מלמעלה ר' יונה אמר אסור דעירוי ככלי ראשון אליה דר' יונה מן הדא[ה] אחד שבישל בו ואחד שעירה לתוכו רותח ודחי ר' יוסי תמן כלי חרס בולע תבלין אינו מתבשל השיב רבי יוסי בר בון והתניא מניין שבכלי נחשת כן תלמוד לומר ואם בכלי נחשת בשלה אית לן למימר כלי נחשת בלע בתמיה פי' ע"י עירוי אם אינו מבשל לא בלע[ו] אלמא דמסיק דעירוי ככלי ראשון ונראה דעירוי לא הוי ככלי ראשון ולא ככלי שני אלא מבשל כדי קליפה דהא קי"ל כשמואל דאמר תתאה גבר דתניא כוותיה בכילד צולין (פסחים עו.) ומ"מ מבשל כדי קליפה דאמר התם תניא כוותיה דשמואל חם לתוך צונן או צונן לתוך צונן מדיח ופריך חם לתוך צונן אדמיקר ליה בלע[ז] אלא אימא חם לתוך צונן קולף צונן לתוך צונן מדיח וכן משמע בשילהי מסכת ע"ז (דף עו.) דאמר מר [ה]עוקבא זבן יורה מעכו"ם אהדר ליה גדנפא ומסיק כבולעו כך פולטו מה בולעו בניצוצות אף פולטו בניצוצות ואי עירוי ככלי ראשון [ט]מאי איריא משום דבלע בניצוצות אפילו בלע בליעה גמורה פלט בניצוצות שהוא עירוי אלא ודאי לא מבשל אלא כדי קליפה ואם עירו רותחים על התרנגולת צריכה קליפה וכלי שתשמישו ע"י עירוי כגון קערות יכול להגעילן ע"י עירוי דכבולעו כך פולטו אבל כלי שנתבשל בו איסור לא סגי להגעילו על ידי עירוי[ח] והא דאמר בפרק בתרא דע"ז (דף עד:) דרש רבא נעוה ארתחיה[ט] דהתם מסתמא ע"י עירוי[י] שאני התם דאותה נעוה לא בלעה ע"י רותח[א]: **לכל** קדרות רותחות הוא נותן. נראה דדוקא בתבלין פליג אבל בשאר דברים מודה דכלי ראשון מבשל אף כשהעבירו מעל האור: **והיינו** דר"נ. נראה דאף לפי' הקונטרס שפי' [ז]דבכל מקום דאיכא לישני דפליגי בשל תורה הלך אחר המחמיר ובשל סופרים הלך אחר אחרון ולר"ת[יג] בשל סופרים הלך אחר המיקל וכן לריב"א שפירש שבכל מקום איכא דאמרי טפל לגבי לשון ראשון שהוא עיקר[יד] הכא הלכה כלישנא בתרא דללישנא קמא פליג ברייתא דרבי חייא אדרב נחמן וללישנא בתרא היינו דרב נחמן[טו] ומתוך כך פסק רבינו שמואל שמותר לתת מלח בתבשיל בשבת אפילו בכלי ראשון שהעבירו מן האור והמחמיר כלישנא קמא שלא ליתן מלח בקערה[טז] כל זמן שהיד סולדת בו תבא עליו ברכה[יז]: **ואם** נתנוהו מבעוד יום מותר. הלשון דחוק דהוה ליה למימר אבל מבעוד יום נותנין: **ואין** נאותין ממנו לפי שאינו מן המוכן. איכא לאוקמה כר"ש [ח]דמתיר מותר השמן שבנר ואין ניאותין דקתני הכא היינו כל זמן שדולק [ט]דמוקצה מחמת מצוה מודה ר"ש כדאמר בגמ' לקמן (דף מה.) אין מוקצה לר"ש אלא שמן שבנר בשעה שהוא דולק הואיל והוקצה למצותו הוקצה לאיסורו ולא שבנר ממש קאמר דההיא אסור בלאו הכי משום מכבה כדאמר בביצה פ"ב (דף כב. ושם) המסתפק ממנו חייב משום מכבה אלא כלומר שמן המטפטף מן הנר[יח] והטלטול דנר עצמו אין לאסור[יט] מטעם דהוקצה למצותו ולא אסור לטלטלו אלא משום דנעשה בסיס לדבר האסור כדאמרינן בסוף פירקין (דף מז.) הנח לנר שמן ופתילה הואיל ונעשה בסיס לדבר האסור אבל מטעם דהוקצה למצותו לא היה אסור לטלטלו שאין ביטול מצוה במה שמטלטלו:

אע"פ שאמרו חכמים אין נותנין כו'. אין נותנין כלי תחת הנר לקבל בו את השמן ה"ל למימר דתנן במתניתין וכלי לקבל ביצה לא שמעינן אלא מדיוקא דמתני' אלא משום דבעי למימר אבל כופה עליה כלי נקט ביצה: **הצלה** שאינה מצויה לא התירו. פי' בקונטרס לדבר שאינו ניטל וגרס בההוא דפריך אביי מינה בסמוך נשברה לו חבית של טבל בראש גגו דטבל אינו ניטל וקשה לריב"א דאי גרס בה[כ] טבל אמאי פריך לרב יוסף מברייתא אחרת[כא] מהך דהכא הוה ליה לאקשויי ועוד דבפרק כל כתבי (לקמן דף קיז: ושם) משמע בהדיא דלא גרסי' בברייתא דהכא טבל דלא בשל טבל מיירי דקתני סיפא נזדמנו לו אורחין מביא כלי אחר כו'[כב] ונראה לו לפרש[כג] דהצלה שאינה מצויה לא התירו לטרוח בכל דבר אפילו בדבר הניטל[כד] משום טירחא[כה]:

שאינה מצויה לא התירו. והא דאין נותנין כלי תחת הנר לקבל שמן חשיב הצלה שאינה מצויה[כו] לפי שרגילים לעולם לתת כלי תחת הנר מבעוד יום[כז] וניצוצות אע"ג דקאמר בסמוך דשכיחי לא שכיחי כולי האי שיחושו לתת שם כלי מבעוד יום ולהכי חשיב לה הצלה מצויה:

דמבטל

עין משפט נר מצוה

לז א מיי' פכ"ב מהל' שבת הלכה ו טוש"ע או"ח סימן שיח סעיף ט:

לח ב מיי' פכ"ה מהלכות שבת הלכה כג ופ"ה הלכה יג סמג לאוין סה טור שו"ע או"ח סימן רסה סעיף ג:

לט ג מיי' פכ"ה שם סמג שם טור ושו"ע או"ח סימן שי סעיף ו וסימן שכב סעיף א וסי' תקיג סעיף ד:

מוסף תוספות

א. מאילפס. תוס' זבחים לה: ד"ה עירה. ב. כשמואל דאמר. תוס' זבחים לה: ד"ה עירה. ג. ואי עירוי מבשל א"כ עילאה גבר. תוס' הרא"ש. והיה מתיר מתוך כך לערות רותחין מכל"ר על התרנגולת כדי למולגה. תוס' זבחים לה: ד"ה עירה. ד. משמע דעירוי ככל"ר. תוס' זבחים לה: ד"ה עירה. ה. וכלי חרס אשר תבושל בו ישבר וכו' מ"מ. תוס' הרא"ש. ו. דמשמע לי' לר' יוסי בר בון דנהי דאיכא לאפלוגי בין בליעה לבשול ה"מ בכלי חרס שבליעתו קלה, אבל בכלי נחשת שקשה לבלוע, אין מבליע בו אלא חום שהוא ראוי לבשל, ומדשתק ר' יוסי, אלמא קבלה מיניה. פי' הר"ן. השתא מדמי התם כמו שבולע ע"י עירוי, כמ"כ מבשל ע"י עירוי, ש"מ מדתניא זבחים לה: ד"ה עירה. ז. פי' קודם שיצטנן חום שלמעלה, ובלע במעט מקצת בתחתון. ומשני. תוס' זבחים לה: ד"ה עירה. ח. שאין מבשל אלא כדי קליפה וכו' וגם אין לו כח להפליט אלא כדי קליפה ולא כל האיסור הבלוע בדופני הכלי מעבר לעבר. רא"ש. ט. [אלא] צריך הגעלה בכל"ר. הגהות אשר"י. י. ונעוה היינו גת. פי' הר"ן. אלמא עירוי ככל"ר. תוס' זבחים לה: ד"ה עירה. יא. שהרי הגת גדולה וכבידה שאין יכולין לתתה לתוך יורה מרותחת כדי להגעילה, אלא ע"כ ע"י עירוי קאמר. תוס' ע"ז עד: ד"ה דרש. וחשיבה הגעלה. רא"ש. ועוד מיתוי ר"ת ראיה. תוס' זבחים לה: ד"ה עירה. יב. ששפכן ע"ג קמח אע"פ שנשפכו לכלי שני, אלמא עירוי ככלי ראשון, מיהו קשה היכי פטר הא אינו מבשל אלא כדי קליפה לשמואל דאמר תתאה גבר דקי"ל כוותיה. ר"י. תוס' זבחים לה: ד"ה עירה. יג. בדאורייתא לחומרא. תוס' ע"ז ז. ד"ה בשל. יד. והלכה כלישנא קמא. תוס' ע"ז ז. ד"ה בשל. טו. דכיון דר"נ לתרוייהו לישני אזיל לקולא אית לן למינקט ההוא לישנא דהוי כר' חייא, דלא נוקים לר"נ דהוא בתרא וכרבה, דפליג אדר' חייא. ריטב"א. טז. פסק הרא"ש. ואיכא איסורא דאורייתא בבישול. מרדכי. יז. בעוד שהנר דולק. מרדכי. יח. בעוד שהנר דולק ומצוותו קיימת, אף שמן המטפטף [ש]ממנו עומד באיסורו. תוס' הרא"ש. יט. בשעה שהוא דולק. תוס' הרא"ש. כ. בהאי קמייתא. תוס' הרא"ש. כא. דהך ברייתא דפריך מינה לרב יוסף לקמן בשמעתין דקתני בה

מסורת הש"ס

א) [בהאי גוונא במעשרות פ"א מ"ז], ב) לקמן קיז: ע"ש, ג) לקמן מג. מז:, ד) [צ"ל משם], ה) יש ספרים שגורסין כאן כמוס רב עקיבא כמו שהביא הגאון מהרי"ף בע"ז שם בהגהותיו. ואולי יגאה גירסת מר עוקבא מסוגיא דע"ז ע. ושם דודא דבי מר עוקבא כמו שהעיר בסה"ד, ו) [וע' תוספות זבחים לה: ד"ה עירה כו'], ז) [ע' תוס' ע"ז ז. ד"ה בשל תורה], ח) [לקמן מד.],

גליון הש"ס

תוס' ד"ה אבל. מאי איריא משום דבלע בניצוצות. ק"ל דלטעמיך אף אם עירוי לא הוי ככ"ר היינו בעירוי על צונן אבל הכא דהעירוי על גופה הכלי שהוא חם. אף אם היה עירוי מצונן לחם היה חם דתתאה גבר מכ"ש בעירוי מכ"ר על כ"ר וצ"ע: יאיר עיני: שם ד"ה ואין נאותין דמוקצה מחמת מצוה מודה ר"ש. וכיון דאינו ראוי לאכלו ממש בשבת שהוא הוי מוקצה בעצמותו כדין כל מאכל שאינו חזי לכלום. ע' מג"א ריש סימן תקט"ו ועק בטלטול הנר בשעה שהוא דולק להתיר זה מדינא מותר אלולי טעמא דבסיס ולק"מ קושית המהרש"א:

תוס' ישנים

א) א"נ ארתחי' שישפוך האש למטה והיא על כל חרס יא' דפסי' כל שעה איכא לסמ"ד זה וזה לפטור המעשה ומהלסמ ומוגלגין יב ואיירי בשיש אמלוס כשיעור חלה ולהכי בין תתאה גבר בין עילאה גבר מבשל כדי קליפה וכלי ליה משיעור חלה:

רבינו חננאל

ר' יהודה אומר לכל הוא נותן כו'. אסיקנא ר' יהודה ארישא, דקתני האילפס והקדירה שהעבירן מרותחין לא יתן לתוכן תבלין, התם פליג ומקיל הוא, דתניא ר"י אומר לכל אילפסין רותחין [הוא נותן], לכל קדירות רותחין הוא נותן, חוץ מדבר שיש בו חומץ וציר. מלח כתבלין הוא או לא, ואסקינא כדתני ר' חייא מלח אינו כתבלין דבכלי ראשון נמי לא בשלה, והיינו דרב נחמן דאמר צריכא מילחא בשולי כבשרא דתורא, ש"מ כי נותן מלח בתבשיל בשבת ואפילו בכלי ראשון אינו בישול. מתניתין אין נותנין כלי תחת הנר לקבל בו את השמן כו'. אמר רב חסדא אע"פ שאמרו אין נותנין כלי תחת התרנגולת כו'. כלומר אפילו אם עומדת במקום מדרון ורואין כיון שתלד תיפול הביצה במקום מדרון ותשבר, לא התירו לו להטיל תחתיה כלי לקבלה לביצה כדי שלא תישבר, שזה לילד התרנגולת במקום מדרון דבר שאינו מצוי הוא, ומשום אחת שנזדמנה לה כך לא חיישי לה. אבל כיון שדרך רוב התרנגולת להטיל ביציהן לאשפה התירו לכפות על אותה ביצה כלי בשביל שלא תשבר. וזהו פירוש הצלה מצויה התירו הצלה שאינה מצויה לא התירו. ואקשינן והצלה שאינה מצויה לא התירו, והא חבית שנשברה בראש גגו כו'.

של טבל לא מתניא דהכי לישנא אלא הכי קתני 'חבית של טבל שנשברה'. תוס' הרא"ש. כב. אלמא מידי דחזי לאורחים הוא. ריטב"א, ואי בטבל, אורחים מאי בעו ליה. רמב"ן. כג. [ד]בדבר המעושר מיירי. פי' הר"ן. [ו]הצלה מצויה התירו לטרוח בשבת, [ואפילו לטלטל דבר הניטל לצורך דבר שאינו ניטל. ריטב"א]. כד. אלא א"כ הוא לצורך שבת. רשב"א. כה. וכ"ש לדבר שאינו ניטל. ריטב"א. כו. לא משום דטפטוף לא שכיח, אלא אדרבה. רשב"א. כז. שהוא עשוי לטפטף. רשב"א.

ושנינן בגולפי חדתי, פי' קנקנים חדשים שהן מצויין להפקיע. וניצוצות תחת הנר נמי מילתא דשכיחא היא

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

איתיביה [א]כופין קערה על הנר שלא יאחז בקורה בבתי גחיני דשכיח בהו דליקה [ג]וכן קורה שנשברה סומכין אותה בספסל ובארוכות המטה בכשורי חדתי דעבידי דפקעי [ד]נותנין כלי תחת הדלף בשבת בבתי חדתי דשכיחי דדלפי רב יוסף אמר היינו טעמא דרב חסדא [א]משום [ה]דקא מבטל כלי מהיכנו איתיביה אביי [ו]חבית של טבל שנשברה מביא כלי אחר ומניח תחתיה א"ל [ז]טבל מוכן הוא אצל שבת שאם עבר ותקנו מתוקן [ח]נותנין כלי תחת הנר לקבל ניצוצות א"ר הונא בריה דרב יהושע ניצוצות אין בהן ממש [ג]וכן קורה שנשברה סומכין אותה בספסל או בארוכות המטה דרפי דאי בעי שקיל ליה נותנין כלי [ד]תחת הדלף בשבת בדלף הראוי [ט]כופין [ה]את הסל לפני האפרוחין שיעלו וירדו קסבר מותר לטלטלו והתניא [י]אסור לטלטלו [ו]בעודן עליו והתניא אע"פ שאין עודן עליו אסור א"ר אבהו בעודן עליו כל בין השמשות מיגו דאיתקצאי לבין השמשות איתקצאי לכולי יומא א"ר יצחק כשם שאין נותנין כלי תחת תרנגולת לקבל ביצתה כך אין כופין עליה כלי בשביל שלא תשבר [כ]קסבר אין כלי ניטל אלא לדבר הניטל בשבת מיתיבי כל הני תיובתא ושני בצריך למקומו תא שמע [ל]אחת ביצה שנולדה בשבת ואחת ביצה שנולדה ביום טוב אין מטלטלין לא לכסות בה את הכלי ולסמוך בה כרעי המטה אבל כופה עליה כלי בשביל שלא תשבר הכא נמי בצריך למקומו [מ]ת"ש פורסין מחצלות על גבי אבנים בשבת באבנים מקורזלות דחזיין לבית הכסא ת"ש [נ]פורסין מחצלות על גבי לבנים בשבת דאישתיור מבנינא דחזיין למיזגא עלייהו ת"ש [ז]פורסין מחצלת על גבי כוורת דבורים בשבת בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים ובלבד שלא יתכוין לצוד הכא במאי עסקינן דאיכא דבש א"ל רב עוקבא ממישן לרב אשי תינח בימות החמה

דאיכא

רש"י

איתיביה כופין קערה. של חרס על גבי הנר כו': **גחיני.** נמוכין: **וכן קורה שנשברה כו'.** משנה היא לקמן: **שנשברה.** בשבת: **ארוכות המטה.** לימונ"ש: **בספסל.** דכלי הוא ומותר לטלטלו: **בכשורי חדתי.** שלא נבדקו עדיין וכשמכביד משא הבית עליהן שהיו טחין על גגותיהן בטיט שכיחי דפקעי: **תחת הדלף.** לקבלו: **טעמא דרב חסדא.** דאין נותנין כלי תחת התרנגולת: **מפני שמבטל כלי מהיכנו.** שהיה מוכן מתחלה לטלטלו ועכשיו עושהו מוקצה: **מוכן הוא.** שאין בו מוקצה אלא איסורו ואם בא אחד ועבר על דברי חכמים שאסרו לתרום בשבת ותיקנו מתוקן ומותר לטלטלו ולאוכלו הלכך לאו מבטל כלי מהיכנו חשיב ליה: **אין בהן ממש.** ומותר ליטלן אחר שנפלו לתוכו: **וכן קורה כו'.** קס"ד שמהדקו שם ואינו יכול שוב ליטלו: **הראוי.** לשתיה. כל אלו משניות הן: **כל בין השמשות.** אבל נתנו שם משחשיכה מותר ליטלו אם אין האפרוחים עליו: **בצריך למקומו.** להשתמש במקום הכלי. ומתוך שיכול ליטלו לצורך מקומו מוליכו למקום שירצה: **לכסות בה את הכלי.** לסתום פי צלוחית: **על גבי אבנים.** מפני הגשמים שלא ימחו או לא יקבלו סיד מאחר ששרויות במים: **מקורזלות.** ראשן חד וראויות לקינוח דהוי דבר הניטל: **למיזגא.** להשען. שכל הסבתן כך היתה יושב קצת ונשען קצת על שמאלו:

דאיכא

תוספות

דמבטל כלי מהיכנו. בפרק בתרא [ס]פירש בקונטרס לאסור משום דמתחזי כסותר וכאן פירש דחשיב כאלו מחברו בטיט: **טבל מוכן הוא אצל שבת.** אף על פי שאסור לטלטלו כדתנן בפרק מפנין (לקמן קכו:) מ"מ לא חשיב מבטל כלי מהיכנו כיון דאם עבר ותיקנו מתוקן[א] ק' לרשב"א דתנן במסכת תרומות בפ"ב (משנה ג) ומייתי לה בהניזקין (גיטין נד.) המעשר בשבת בשוגג יאכל במזיד לא יאכל ולישנא דקאמר הכא אם עבר ותיקנו משמע במזיד מדלא קאמר [ס]שאם שגג ותיקנו ונראה דנקט עבר כגון דלית ליה פירי אחריני דאמר בגולה בפרק י"ט (דף יז:) דאפילו במזיד יאכל עוד הקשה דבפרק בתרא (דף קנד:) תניא היתה בהמתו טעונה טבל ועששית מתיר את החבלים והשקים נופלים ואע"פ שמשתברין[ב] משמע דאסור להניח תחתיהן כרים וכסתות אלמא טבל לאו מוכן הוא ואור"י דאף על פי שמשתברין לא קאי אטבל אלא אעששית ועוד הקשה כי היכי דאמר דאם עבר ותיקנו מתוקן ה"נ כשמניח כלי תחת תרנגולת לקבל ביצתה נימא שאם עבר והסיר הביצה מותר הכלי לטלטל ואם כן ביטלת תורת ביטול כלי מהיכנו ולאו פירכא היא[ג] דהא כמו שהכלי עם הביצה אין לה היתר[ד] אבל טבל יש לו היתר על ידי תיקון[ה] ועוד הקשה היכא דאית ליה פירי אחריני בשוגג אמאי יאכל נימא מגו דאיתקצאי לבין השמשות איתקצאי לכולי יומא ועוד מ"ש דהכא אמר דאם עבר ותיקנו מתוקן ובביצה בפ' אין צדין (דף כו: ושם) גבי בכור לר"ש דאמר אין רואין מומין בי"ט אמר שאם עבר וביקרו אינו מבוקר והתם בר אוכמי דאמר בשוגג מבוקר אמרינן התם דליתא דמשבש ותניא): **כופין את הסל.** לעיל לא מצי פריך מינה[ט] דהצלה מצויה היא[י]: **בעודן עליו.** אבל אחר שירדו מותר לטלטלו נראה לר"י דקסבר דאין מוקצה לחצי שבת דלמ"ד בפ' אין צדין (ביצה כו: ושם) דיש מוקצה אסור לטלטלו אף אחר שירדו וקשה לרשב"א למ"ד יש מוקצה לחצי שבת אמאי כופין את הסל לפני האפרוחים והא מבטל כלי מהיכנו[יא] וקי"ל דאסור לבטלו דבסוף פירקין[ע] פריך סתמא דהש"ס והא קא מבטל כלי מהיכנו[יב] וכן בפ' מפנין (לקמן קכח:)[יג] ובפ' בתרא (דף קנד:) פריך אליבא דרב הונא אע"ג דלא מלינו שהיה סובר כן משמע דלכ"ע אסור לבטל כלי מהיכנו וכן אפרש בסמוך וי"ל דלמ"ד יש מוקצה לחצי שבת הך דכופין את הסל מוקי כר"ש דלדידיה ודאי שרי לטלטל הסל כשירדו דאפי' מיגו דאיתקצאי לבין השמשות איתקצאי לכולי יומא לית ליה דהא מתיר להסתפק מן הנר שכבה [ס]א"נ הא דיש מוקצה לחצי שבת היינו לאכילה ולא לטלטול[יד] וא"ת רב יוסף דמפרש מתני' משום דאסור לבטל כלי מהיכנו לא אתיא מתני' כר"ש דלדידיה לא מבטל כלי מהיכנו כיון דשרי לאחר שכבה כי היכי דלא חשבינן הכא כפיית הסל ביטול כלי משום דשרי אחר שירדו וי"ל דלא דמי דהכא ודאי לא חשיב ביטול כלי כי מיד כשבאו על הסל בידו להפריחם ולהבריחם משם: **בעודן עליו כל בין השמשות.** תימה הא כיון דבידו להפריחם למטה הוי גמרו בידי אדם ולית לן למימר מיגו דאיתקצאי לבין השמשות כדמוכח בפ' אין צדין (ביצה כו:) דפריך ר' זירא למ"ד יש מוקצה לחצי שבת והא פולין ועדשים דמבשלים בי"ט דמעיקרא חזו לכוס כי שדינהו בקדרה הייתא [א]אידחו להו גמר [פ]בישולייהו איהדרו להו א"ל אביי ולטעמיך תקשי לך קדירות דעלמא דהא קדירות דשבתא בין השמשות רותחות הן ולאורתא קא אכלינן מינייהו אלא גמרו בידי אדם לא קמבעיא ליה כי קא מיבעיא ליה גמרו בידי שמים[טו] וי"ל דשאני קדירות אם הוה צריך להו בין השמשות היה מקררן[טז] וכן פולין ועדשים רצונו שיתבשלו בלא שום דיחוי אבל הכא רצונו היה שיעלו האפרוחין על הסל שלכך כפאו והרי שעה אחת הקנה אותו לצרכן ומיגו דאיתקצאי לבין השמשות איתקצאי לכולי יומא: **ושני ליה בצריך למקומו.** ההיא דנותנין כלי תחת הדלף הראוי כדשני לעיל ובפרק משילין (ביצה לו. ושם) משני ליה הכי לרבי יצחק תימה לר"י מ"ש דגבי שמן תנא אין נותנין וגבי ניצוצות נותנין בתרווייהו הוה מצי למתני נותנין בצריך למקומו או בתרווייהו אין נותנין באין צריך למקומו ונראה לר"י דמעיקרא אשמעינן דאין כלי ניטל אלא לדבר הניטל בשבת וגבי ניצוצות דבתר הכי אשמעינן דבצריך למקומו שרי אי נמי ר' יצחק[יז] אית ליה[יח] נמי דאסור לבטל כלי מהיכנו ולהכי גבי שמן אין נותנין אפילו בצריך למקומו ולרב הונא נפרש בסמוך דאית ליה נמי תרווייהו אין כלי ניטל אלא לדבר הניטל ואסור לבטל כלי מהיכנו[כ] ואם נאמר דלרב יוסף לא אתיא מתניתין כר"ש דכיון דלדידיה מותר לאחר שכבה לא חשיב ביטול כלי אם כן מצינן למימר דאפילו רבה אית ליה דאסור לבטל כלי מהיכנו ואיצטריך למימר דהצלה שאינה מצויה לא התירו כדי לאוקמה מתניתין[כא] כר"ש וא"ת מאי צריך בכל הני משניות לאשמעינן דבצריך למקומו שרי ויש לומר דלגבי ניצוצות איצטריך לאשמעינן דלא תימא אפילו בצריך למקומו אסור משום דילמא אתי לכבויי וכן ההיא דכופין קערה שלא תאחוז כו' וההיא דקורה שנשברה נראה לרשב"א דאיצטריך לאשמעינן דלא חיישינן שמא יעלה את הקורה דאסור להעלות כדתנן בפ' שואל (לקמן קנא:) וכן קורה שנשברה סומכין אותה כו' לא שתעלה אלא שלא תוסיף: **כופה עליה כלי שלא תשבר כו'.** כל הנהו דמייתי ידע המקשה דמצי לשנויי בצריך למקומו אלא שרוצה לידע אם יש לתרץ בעניין אחר[כב]: **דאישתיור מבניינא.** כדאמר לקמן בפ' כל הכלים (דף קכד:) הני לבני דאישתיור מבניינא שרי לטלטולינהו:

דתשיב

מסורת הש"ס

א) לקמן קז. קכח., ב) ג"א מ"ש, ג) לקמן קנא:, ד) ביצה לה., ה) [לקמן מז: קכח: קנד:], ו) [תוספתא פ"ד], ז) [ביצה לד: לה.], ח) לעיל מב:, ט) לקמן קכח: [תוספ' פט"ו], י) [תוספתא שם], כ) [ביצה לו.], ל) ביצה ג:, מ) [שם לו.], נ) [שם לו.], ס) [דף קנד:], ע) [לקמן קכח:], פ) [צ"ל בישולייהו חזו להו. דבש תמרן].

גליון הש"ס

תוס' ד"ה טבל מוכן. שאם שגג. עי' לעיל לא ע"א תוס' ד"ה עבר וכפסחים דף מב ע"ב תוס' ד"ה היכא דאמר וברשב"א שם: **תוס'** ד"ה בעודן עליו. א"נ הא דיש מוקצה. עיין לקמן דף מד ע"ב תוס' ד"ה יש עליו מעות:

רב נסים גאון

באבנים מקורזלות של בית הכסא. תמצא פירושו בפרק המוציא יין (דף פא) וזונין על לבי מדרשא אמר להו רבותי שיעור אבנים מקורזלות מותר להכניסן לבית הכסא כמה. בליבני דאיתור מבניינא דחזיין למיזגא עלייהו. עיקרם בפרק כל הכלים ניטלין בשבת (דף קכד) אמר רב נחמן הני ליבני דאשתיור מבניינא שרי לטלטולינהו בשבתא משום דחזו למיזגא עלייהו, ובמסכת יום טוב (דף לא) בפרק המביא כדי יין ממקום למקום.

רבינו חננאל

ובבתי גחיני, כלומר בתים נמוכים להיאחז בהן דליקה מילתא דשכיחא היא. וכן כולם פירק רבא לדבריו דהצלה מצויה התירו הצלה שאינה מצויה לא התירו אליבא דרב חסדא. **רב יוסף** אמר מ"ט דרב חסדא משום דאי שרית ליה לקבל הביצה בכלי במקום מדרון כבר ביטל אותו הכלי היום שאסור לטלטלו והביצה בתוכו כשם שאסור לטלטל הביצה, אבל כפיית הכלי על הביצה אינו ביטול, שאם הוצרך לכלי הכלי מותר לו לטלטלו שהרי אין בכלי כלום ולא מבטל כלי מהיכנו. **איתיביה אביי [חבית] של טבל כו'**, והא טבל אסור לטלטלו. ושני ליה טבל מוכן הוא שאם עבר ותיקנו מתוקן הוא. ושני בניצוצות, ניצוצות אין בהם ממש והכלי שמקבל בו הניצוצות לא מיבטיל ומותר להשתמש בה. וספסל שסמוך בה הקורה, רפויה היא שיכול ליטלה ולהשתמש בה. והכלי שמקבל בו הדלף, בדלף הראוי לשתייה שהמים מותרים וכ"ש הכלי. וכן הסל שכופין שיעלו וירדו בו האפרוחים, אוקמה בעודן האפרוחים עומדין על הסל, כל בין השמשות אסור לטלטל אותו הסל שנעשה מוקצה, ואם לאו מותר. **ור' יצחק** חולק על רב חסדא ואומר אפילו כלי לכוף עליה בשביל שלא תישבר ביצה בשבת אסור, קסבר אין כלי ניטל אלא לדבר הניטל בשבת. ואותבינן עליה כל הני תיובתא, ומשני בצריך למקומו.

עין משפט נר מצוה

מ א מיי' פכ"ה מהלכות שבת הלכה כג סמג לאוין סה טור שו"ע או"ח סימן שי סעיף ז:
מא ב מיי' שם הל' כה:
מב ג מיי' שם טוש"ע או"ח סימן שיג סעיף ז:
מג ד מיי' שם הלכה כד טוש"ע או"ח סימן שלח סעיף ח וסימן תקכח סעיף ג:
מד ה ו מיי' שם הלכה כה סמג שם טוש"ע או"ח סימן שח סעיף לט:
מה ז מיי' וסמג שם טוש"ע או"ח סימן שט"ז סעיף ד:

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה בעודן וכו' כי שדינהו בקדר' אידחו כו"ל ותיבת הייתא נמחק:

לעזי רש"י

לימונ"ש. יצולים (מוטות אורך בעגלה, מטה וכו').

מוסף רש"י

כופין קערה על הנר. לכתחילה, ולא שיכבה את הנר, ואשמעינן דכלי ניטל להצלת דבר שאינו ניטל בשבת (לקמן קז.) ולבלבד שלא יכבה (לקמן קכא.). בספסל. שהרי תורת כלי עליו (לקמן קנא:). תחת הדלף. לקבלו כתוכו מפני טנוף הבית (ביצה לה:). דקא מבטל כלי מהיכנו. דדומה לסותר בנין (לקמן קכח: קנד:). שאם עבר ותקנו מתוקן. כיון דהגבהת תרומה ומעשר מדאורייתא בשבת שרי, אין זה מוקצה מחמת איסור (ביצה לד:). בדלף הראוי. שהן צלולין וראוין לשתיה (שם לו.). ולסמוך בה. זוקפה כנגד חודה וסומך בה (שם ג:). אבל כופה עליה כלי. ואף על גב דביצה אינה ניטלת, מטלטלין את הכלי לצורכה (שם). על גבי אבנים. שנגזרו לבנין ובשבן מתלחלחין ונפסדין ואין לחזור ולגנבן, שאינן מקבלות את הטיט יפה והבנין שוחה ליגש (שם לו.).

תוס' ישנים

א) וזה אין להקשות לר"ש אמאי חשיב כמתכוין ביטול כלי מהיכנו הא עבר וכיבה מותר השמן כמו גבי טבל שאם עבר כו' וי"ל שאני דכיבוי איסורא דאורייתא הוא ולא אמר ביה שאם עבר כו':

מוסף תוספות

א. אשתכח דקליש איסוריה ולא חשבינן ליה כמבטל כלי מהיכנו. רשב"א. ב. הכלים שהטבל בתוכו כגון חבית מלאה יין ושמן של טבל. תוס' הרא"ש. ג. דאנן הכי קאמרי, שיש לכלי זה שעת הכושר אפי' בעוד שאותו דבר שנאסר הוא עליו. תוס' הר"ן. ד. [ו]מקרי ביטול כלי מהיכנו. תוס' הרא"ש. ה. לפי' לפירושם, דכיון שהאיסור הגורם ליאסר הכלי הוא דבר שיש לו תקנה [ו]לצאת מאיסורו לגו שום מעשה, אין בו כח לחשוב הכלי מבוטל מהיכנו מחמתו ואפי' בעודו עליו, דלא אלים איסוריה, משא"כ בביצה שא"א להתיר איסורה בו ביום וגם גופו של כלי לא יהא מותר

דאיכא דבש בימות הגשמים דליכא דבש מאי איכא למימר לא נצרכא אלא לאותן שתי חלות והא מוקצות נינהו דחשיב עלייהו הא לא חשיב עלייהו מאי אסור אי הכי הא דתני ובלבד שלא יתכוין לצוד לפלוג ולתני בדידה בד"א כשחישב עליהן אבל לא חישב עליהן אסור הא קמ"ל אע"פ שחישב עליהן ובלבד שלא יתכוין לצוד מני אי ר"ש א) לית לי' מוקצה אי ר' יהודה כי לא מתכוין מאי הוי הא דבר שאין מתכוין אסור לעולם ר' יהודה מאי ובלבד שלא יתכוין לצוד שלא יעשנה כמצודה דלישבוק להו רווחא כי היכי דלא ליתצדו ממילא רב אשי אמר מי קתני בימות החמה ובימות הגשמים בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים קתני ביומי ניסן וביומי תשרי דאיכא חמה (ואיכא צינה) ואיכא גשמים ואיכא דבש אמר להו רב ששת פוקו ואמרו ליה לר' יצחק כבר תרגמא רב הונא לשמעתיך בבבל דא"ר הונא עושין מחיצה למת בשביל חי ואין עושין מחיצה למת בשביל מת מאי היא דא"ר שמואל בר יהודה וכן תנא שילא מרי א מת המוטל בחמה באים שני בני אדם ויושבין בצדו חם להם מלמטה זה מביא מטה ויושב עליה וזה מביא מטה ויושב עליה חם להם מלמעלה מביאים מחצלת ופורסין עליהן זה זוקף מטתו ונשמט והולך לו וזה זוקף מטתו ונשמט והולך לו ונמצאת מחיצה עשויה מאליה איתמר מת המוטל בחמה רב יהודה אמר שמואל ב הופכו ממטה למטה רב חנינא בר שלמיא משמיה דרב אמר ה) מניח עליו ככר או תינוק ומטלטלו היכא דאיכא ככר או תינוק כולי עלמא לא פליגי דשרי ° כי פליגי דלית ליה מ"ס ג) טלטול מן הצד שמיה טלטול ומ"ס לא שמיה טלטול לימא כתנאי ג אין מצילין את המת מפני הדליקה אמר ר' יהודה בן לקיש שמעתי שמצילין את המת מפני הדליקה היכי דמי אי דאיכא ככר או תינוק מ"ט דתנא קמא אי דליכא מ"ט דר' יהודה בן לקיש אלא לאו בטלטול מן הצד פליגי דמר סבר טלטול מן הצד שמיה טלטול ומ"ס לא שמיה טלטול לא ג דכ"ע טלטול מן הצד שמיה טלטול והיינו טעמא דר' יהודה בן לקיש ד דמתוך שאדם בהול על מתו אי

רש"י

דאיכא דבש. דבר הניטל: **שתי חלות.** כל הכוורת עושין אותה הדבורים חלות חלות של לפיחית דבש ושעוה וכשרודים אותן מניחין בה שתים שיתפרנסו מהן הדבורים כל ימות הגשמים כדתנן בהמוכר את הספינה (ב"ב פ.) הלוקח חלות כוורתו של חבירו מניח שתי חלות דסתמא לא מכרן: **מוקצות נינהו.** לדבורים. הדר הוה ליה דבר שאינו ניטל ואפ"ה מטלטלין מחצלת להצלתן: **דחשיב עלייהו.** מאתמול לאכילה: **ומני.** היא שהצרכת לתרוצה כשחישב וקתני דדבר שאין מתכוין מותר כר"ש: **אי ר"ש.** אמר ° למה לי לאוקמיה בשחישב: **שלא יעשנו כמצודה.** שלא יכסנה כולה אלא דנשבוק רווחא שיוכלו לצאת כי היכי דלא ליתצדו בהאי כיסוי ממילא ואע"ג דלא מיכוין למיצד אסור: **רב אשי אמר.** לעולם דאיכא דבש טובא ודקשיא לך ימות הגשמים מי קתני בה ימות הגשמים: **לשמעתיך.** דאין כלי ניטל אלא לדבר הניטל: **מת המוטל בחמה.** ויש לחוש שמא ימהר להסריח: **ויושבין בצדו.** ע"ג הקרקע כדי שיצטערו מחום הקרקע ויצטרכו להביא מטות לישב עליהן והמטות יהיו למחיצה כדמסיים ואזיל: **חם להם למטה.** מן הקרקע שרתחו חמה: **ופורסין.** על ראשן לצל: **זה זוקף מטתו.** שתהא המחצלת מונחת עליה וכן זה נמצאת מחיצה עשויה מאליה ולכשירצו נשמטין והולכין להם. ודוקא נקט חם להם מלמטה ברישא שיביאו המטות לישיבה ברישא והדר מחצלת לפרוש עליהן לצל ואוחזין אותה בידיהן עד לאחר שעה שיזקפום וישמטום דהוה ליה כי ההוא דאמרינן (עירובין דף קא.) האי מדורתא מלמעלה למטה שרי אבל לאתויי מעיקרא מטות לצורך האהל לא דהוה ליה מלמטה למעלה כדרך בנין וקי"ל ה) אין עושין אהל עראי בתחילה בשבת: **הופכו ממטה למטה.** עד שמגיע לצל: **מן הצד.** כלאחר יד: **אי דליכא.** והאי מצילין דקאמר ר' יהודה בן לקיש דמטלטל ליה להדיא הוא: **מאי טעמא דר' יהודה.** אלא לאו מן הצד הוא דקשרי: אי

תוספות

דחשיב עלייהו. וא"ת והא אסור לרדותם כדתניא בסוף פרק המצניע (לקמן צה. ושם) הרודה חלות דבש בשוגג חייב חטאת דברי ר"א ולרבנן שבות מיהא איכא והוי דבר שאינו ניטל[א] וי"ל דמיירי ברדויות ומונחות שם בכוורת אי נמי רגילות שיש דבש צף ע"ג חלות ואותו אינו צריך רדייה: **שלא** יעשנו כעין מצודה. וא"ת מאי קמ"ל פשיטא דאי עביד כעין מצודה דאסור[ב] ו) והא לא משמע מברייתא דאע"ג דאינו מתכוין אסור[ג] וי"ל דאמר בפ' משילין (ביצה לו: ושם) דקמ"ל דס"ד במינו ניצוד אסור שאין במינו ניצוד מותר: **רב אשי** אמר כו'. מסתמא רב אשי השיב מיד כן לרב עוקבא כששאלו אלא שסידר הש"ס תירוץ שלו[ד] תחילה ורשב"א אומר דשניהם השיב רב אשי דבמסכת ביצה גרס א"ל לא נצרכה אלא לאותן שתי חלות ובשינויא דהכא גרס ואב"א מי קתני בימות החמה כו': **כבר** תירגמ' רב הונא לשמעתיך. בפרק בתרא (דף קכד:) משמע דאית ליה נמי לרב הונא דאסור לבטל כלי מהיכנו דפריך אמילתיה דקאמר התם רב הונא היתה בהמתו טעונה כלי זכוכית מביא כרים וכסתות ומניח תחתיהן והא קמבטל כלי מהיכנו ומשני בשליפי זוטרי וא"ת אכתי תקשה ליה התם דהא רב הונא סבר הכא דאין כלי ניטל אלא לדבר הניטל[ה] וי"ל דמיירי בצריך למקומו וא"ת וכי פריך ליה התם מהא דהיתה בהמתו טעונה טבל ועששית לימא דמיירי באין צריך למקומו וי"ל דהוה מצי לשנויי הכי דה"נ הוה מצי לשנויי בשליפי רברבי ור"י מתרץ דאיסור דאין כלי ניטל אלא לדבר הניטל שרי ב) היכא דאיכא הפסד מרובה[ו] וכן משמע דקאמר התם מהו דתימא כי היכי דלהפסד מרובה חששו כו' משמע חששו והתירו לטלטל אף לדבר שאינו ניטל דמה חששו ג) להתיר אם לא זה האיסור[ז]: **חם** להם מלמטה. תימה בלא שום חום מאי איסור איכא שיביאו כל אחד מטה לישב עליה ותו אמאי מייתי ברישא מטה והדר מחצלת ימתינו עד שיחם להם גם מלמעלה ויביאו מטות ומחצלות יחד ונראה דאחמור רבנן למיעבד היכרא שהוא לצורך חי כל כמה דאיפשר למיעבד[ח]: **ופורסין** עליהן זה זוקף כו'. דוקא בכה"ג כמו שפי' רש"י אבל ממטה למעלה אסור משום אהל כדאמרי' בהמביא כדי יין (ביצה לב: ושם) אמר רב יהודה מדורתא מלמעלה למטה שרי מלמטה למעלה אסור[ט] וכן ביעתא[י] וכן קידרא[יא] וכן חביתא[יב] ופוריא[יג] דהא דאמרי' בהמוצא תפילין (עירובין קב.) גבי דיכרי דרב הונא[יד] אתא לקמיה דרב א"ל זיל כרוך בודיא ושייר בה טפח למחר פשטוה מוסיף על אהל עראי הוא ושפיר דמי אבל בלא שיור אסור[טו] היינו משום שהמחיצות התחתונות היו כבר עשויות ואם היה פורש עליהן היה עושה אהל כדרך לעשות אהל ואע"ג דרב הונא אית ליה הכא דאין כלי ניטל אלא לדבר הניטל[טז] ° מה שהיה מוסיף למחר לא חשיב טלטול או שמא היו מושיבין שם אדם[יז] א"נ משום הפסד מרובה שרי כדפירש לעיל: **זה** זוקף מטתו. תימה לר"י ז) דרבא לא שרי[יח] אלא בשביל חי ובפ' מי שהוציאוהו (שם מד. ושם) תניא זוקף את המטה פורש עליה סדין שלא תפול החמה על המת ועל האוכלין[יט] והתם מוקי לה במחיצה רביעית[כ] שסוכה כשירה בלאו הכי ולא הוי אלא תוספת אהל אבל מ"מ (אין) ניטל הכלי בשביל מת ויש לומר דהתם נמי לא שרי אלא בענין שאומר כאן שעושה בשביל חי אי נמי[כא] שיש אוכלין עם המת[כב]: **ונשמט** והולך לו. ואין צריך לישאר שם תחת האהל כדי שיהא נראה שנעשה בשביל חי כיון דבשעת עשייה[כג] היה נראה שעושה בשביל חי: **דכ"ע** טלטול מן הצד שמיה טלטול. נראה לר"י דכן הלכה מדלא קאמר דכ"ע לא שמיה טלטול וכגון דליכא ככר ותינוק ואין לו אלא מטה אחת[כד] וטעם דרבי יהודה בן לקיש מתוך שאדם בהול כו'. אלא משום דהלכתא דשמיה טלטול נקט הכי וקשה לר"י דבריש כל הכלים (לקמן קכג.) פסיק רב נחמן כר' אלעזר בן תדאי דקסבר[כה] לא שמיה טלטול וע"ק דרב אדרב דהכא סבר שמיה טלטול ובסוף פ' תולין (שם קמא.) אמרי בי רב[כו] טלטול מן הצד לא שמיה טלטול ° ודבוכתא אחריתי פריך מדרב אאמרי בי רב ובפרק השואל (ב"מ קב:) ובפרק בית כור (ב"ב קה:) מצריך מילתיה דרב ודאמרי בי רב ועוד אמאי אסר רב

רב נסים גאון

אמר ליה לא נצרכה אלא לאותן ב' חלות. מנהג הוא בעת חתיכת הדבש מן הכוורות להניח ב' חלות לעסק הדבורים. ותישתכח עיקר דיליה בבבא [בתרא] בפרק המוכר את הספינה [דף פ] חלות דבש מניח שתי חלות חיצונות.

רבינו חננאל

ושנינו על הכוורת באותן ב' חלות, ששנינו בפרק המוכר את הספינה בענין המוכר חלות דבש כוורתו לחבירו שחייב הקונה להניח לו שתי חלות דבש כדי שיהו מזון לדבורים שלא יברחו, ולפיכך אמרנו אותן ב' חלות מוקצות ממאכל אדם הן לא השאילן אלא לדבורים. ושנינן כגון (שחייב) [שחשב] עליהן בפירוש [לאכלם]. ואקשינן אי הכי אדתני ומזהיר

בפריסת ע"ג הכוורת ובלבד שלא יתכוין לצוד, ליפלוג עליה כו'. ואסיקנא לעולם ר' יהודה [היא], והאי דקתני ובלבד שלא יתכוין לצוד, שלא ישלשל המחצלת ויחזקנה בכותלי הכוורת שנמצאו הדבורין כסתומין בכוורת, אלא ירויח כמעט המחצלת מן נקב של כוורת שהוא פתח לצאת ולכנוס בו הדבורים כו'. **אמר רב ששת** כבר תירגם

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

אי לא שרית ליה אתי לכבויי א"ר יהודה בן שילא א"ר אסי א"ר יוחנן [א]הלכה כר' יהודה בן לקיש במת: אין ניאותין הימנו לפי שאינו מן המוכן: תנו רבנן (א)[ב]מותר השמן שבנר ושבקערה אסור ורבי שמעון מתיר: **מתני'** [ג]מטלטלין נר חדש אבל לא ישן רבי שמעון אומר כל הנרות מטלטלין חוץ מן הנר הדולק בשבת: **גמ'** [ג]ת"ר מטלטלין נר חדש אבל לא ישן דברי רבי יהודה ר"מ אומר [ג]כל הנרות מטלטלין חוץ מן הנר שהדליקו בו [ד]בשבת ר' שמעון אומר חוץ מן הנר הדולק בשבת כבתה מותר לטלטלה אבל כוס וקערה ועששית לא יזיזם ממקומם ור' אליעזר בר' שמעון אומר מסתפק מן הנר הכבה ומן השמן המטפטף ואפי' בשעה שהנר דולק אמר אביי רבי אליעזר ברבי שמעון סבר לה כאבוה בחדא ופליג עליה בחדא סבר לה כאבוה בחדא דלית ליה מוקצה ופליג עליה בחדא דאילו אבוה סבר כבה אין לא כבה לא ואיהו סבר אע"ג דלא כבה אבל כוס וקערה ועששית לא יזיזם ממקומם מאי שנא הני אמר עולא סיפא אתאן לר' יהודה מתקיף לה מר זוטרא אי הכי מאי אבל אלא אמר מר זוטרא לעולם רבי שמעון וכי קשרי רבי שמעון בנר זוטא דדעתיה עלויה אבל הני דנפישי לא והתניא מותר השמן שבנר ושבקערה אסור ורבי שמעון מתיר התם קערה דומיא דנר הכא קערה דומיא דכוס א"ר זירא פמוט שהדליקו בו בשבת לדברי המתיר אסור לדברי האוסר מותר למימרא דרבי יהודה מוקצה מחמת מיאוס אית ליה מוקצה מחמת איסור לית ליה והתניא [ה]ר' יהודה אומר כל הנרות של מתכת מטלטלין חוץ מן הנר שהדליקו בו [ו]בשבת אלא אי איתמר הכי איתמר א"ר זירא פמוט שהדליקו עליו בשבת ד"ה אסור לא הדליקו עליו ד"ה מותר: אמר [ז]רב יהודה א"ר מטה שיחדה למעות אסור לטלטלה מיתיבי' רב נחמן בר יצחק מטלטלין נר חדש אבל לא ישן ומה

רש"י

אי לא שרית ליה וכו'. אבל במוטל לחמה לא שרי: **מתני' מטלטלין נר חדש.** שאינו מאוס וחזי לאשתמושי (א) להדיא שלא דלק בו נר מעולם: **אבל לא ישן.** דמוקצה מחמת מיאוס הוא: **גמ' חוץ מן הנר שהדליקו.** ואף על גב שכבה אסור דאית ליה לרבי מאיר מוקצה מחמת איסור ולית ליה מוקצה מחמת מיאוס: (ה) **חוץ מן הנר הדולק בשבת.** בעוד שהוא דולק אסור שמא יכבה הנר: **עששית.** כוס גדול של זכוכית שקורין לנפ"א: **לא יזיזם ממקומן.** ואפי' כבה הנר ולקמן מפרש טעמא: **מן הנר הכבה.** דכיון דכבה והולך לא מחייב תו משום מכבה: **כבה אין לא כבה לא.** דלא שמעינן ליה לרבי שמעון דשרי במתני' אלא מותר שמן שבנר ושבקערה דמשמע לאחר שכבה: **מאי אבל.** מדקאמר אבל מכלל דבנר מותר: **בזוטא.** דדעתיה עליה מבע"י סבר שיכלה השמן מהר ואשתמש בנר לכשיכבה: **אבל הני.** לא אסיק אדעתיה שיכבו כל היום: **ור' שמעון מתיר.** וקערה נפישא. קשיא קערה אקערה: **דומיא דנר.** קתני לה דזוטרא: **פמוט.** מנורה של מתכת ואינה מאוסה: **לדברי המתיר.** ר' מאיר המתיר בנר ישן: **אוסר.** בהאי דמוקצה מחמת איסור כדקתני לעיל חוץ מן הנר שהדליקו בו בשבת: **לדברי האוסר.** רבי יהודה האוסר בנר ישן של חרס התם הוא דמאיס אבל הכא שרי ולית ליה מוקצה מחמת איסור: נר של מתכת לא מאיס כגון של נחשת דלא בלע: **שיחדה למעות.** מיתסרא בהזמנה בעלמא ואע"פ שלא הניח עליה מעולם: **מטלטלין נר חדש.** והא רבי יהודה קאמר לה דאית ליה מוקצה. אלמא לא מיתסר בהזמנה מדקאמר אבל לא ישן ולא קתני אבל לא המיוחד לכך:

הניח

תוספות

רב הכא טלטול מן הצד הא תנן בפ' נוטל (לקמן קמב:) מעות שע"ג הכר מנער את הכר והן נופלות ואבן שעל פי החבית מטה על צדה וכו' ומוקי לה רב התם בשוכח אבל במניח נעשה בסיס לדבר האסור והכא (ב) (חשיב) בשוכח[א] מדשרי שמואל[ב] וכל דבר שדעתו ליטלו בשבת ולא להניחו כל השבת ° אפילו מניח חשיב כשוכח כי ההיא דמנער את הכיסוי והם נופלות אע"פ שבמתכוין כיסה בדבר שאינו ניטל ואפי' רבנן דרבי אלעזר בן תדאי[ג] שרו בכי האי גוונא דהכא דהא שרו פגה שהטמינה בתבן וחררה שהטמינה בגחלים אם מגולה מקצתה ובמכוסה כולה פליגי דרבי אלעזר שרי אפי' מכוסה כולה דתוחב בכוש או בכרכר ואומר ר"י דיש לחלק ° דהכא עיקר הטלטול לצורך מת[ד] ולא דמי לכל הנהו שעושה עיקר הטלטול לצורך כר וחבית ולא לצורך מעות ואבן[ה] א) ולהכי לא מייתי הכא[ו] פלוגתא דר' אלעזר בן תדאי ורבנן[ז] וע"ק לר"י דאפי' בטלטול דמת יש לאסור יותר מאחר טלטול מן הצד כדפי' שרי שמואל ובסוף במה טומנין (לקמן דף נ:) אמר שמואל האי סכינא דביני אורבי דלה ושלפה והדר דלה שרי ואי לאו אסור א"כ אסר טלטול מן הצד ובסוף תולין אמרי בי רב טלטול מן הצד לא שמיה טלטול ואמרי בי רב היינו רב הונא כמו שמפרש ר"ת בספ"ק דסנהדרין (דף יז: ושם ט) ונראה לר"י דרב הונא ושמואל לא אסרי התם משום טלטול מן הצד אלא משום שמסיר עפר ומרחיב הגומא ואיידי דאיירי לעיל מיניה בגומא נקטה ומותיב מהטומן לפת ולנונות דהתם לפת ולנונות לאו דלה ושלפה ולהכי חשיב הש"ס תיובתא ור"ה ושמואל ° הוו ידעי לה דמתני' היא בסדר זרעים אלא דדחקי לאוקמה בדלה ושלפה והש"ס לא ניחא ליה לאוקמה הכי ועומדת בתיובתא:

י) **מתוך** שאדם בהול על מתו אי לא שרית לי' אתי לכבויי. ואע"ג דגבי ממון י) אמרינן איפכא[יא] אי שרית ליה אתי לכבויי היינו משום שאין מצטער על ממונו כמו על מתו[יב] ואי שרית ליה מתוך שיהא טרוד להציל[יג] ישכח שהיום שבת ויבא לכבות בשוגג אבל על מתו מצטער ביותר ואי לא שרית ליה אתי לכבויי במזיד[יד]:

שבנר ושבקערה אסור ור' שמעון מתיר. ואחר השבת מותר אפי' לר' יהודה וה"נ תניא לקמן גבי נויי סוכה אסור להסתפק מהן עד מוצאי י"ט האחרון אבל בתר הכי שרי וקשה לר"י דמ"ש מנר חנוכה דתניא ט) כבה ליל ראשון מוסיף עליו בליל ב' ומדליק בו כבה ליל ח' עושה לו מדורה בפני עצמו מפני שהוקצה למצותו ואומר ר"י דנר חנוכה עיקרו לא להנאתו בא אלא לפרסומי ניסא ומשום חביבותא דנס אינו מצפה שיכבה אלא מקצה לגמרי למצוה[טו] אבל נר שבת להנאתו בא יושב ומצפה שיכבה[טז] ולכך מותר וא"ת ומ"ש נר שכבה דאסור לטלטל לר' יהודה מסוכה רעועה דעלמא דמהני בה תנאי כדאמר לקמן בשמעתין ואם התנה עליה הכל לפי תנאו ומוקי לה במסכת ביצה (דף ל:) בסוכה דעלמא ורעועה דאתמול דעתיה עילויה שתפול ונר נמי דעתיה עילויה שיכבה ואמאי אין מועיל תנאי להסתפק ממותר השמן ולר"ש נמי יועיל תנאי להסתפק מן השמן המטפטף בשעה שהנר דולק וי"ל דהתם סוכה דעלמא היתה עשויה מזמן גדול ועתה ביה"ש אינו בודל ממנה ויושב ומצפה מתי תפול אבל נר עיקר הקצאתו הוא ביה"ש ודחייה בידי' לצורך שבת וחמיר טפי ולא מהני ביה תנאי(ב): **לדברי המתיר אסור.** פי' בקונטרס לדברי ר' מאיר[יח] וא"ת מאי קמ"ל הא בהדיא קאסר ר' מאיר נר שהדליקו בה באותו שבת וי"ל דה"א ה"מ בנר של חרס דאית ביה תרתי מוקצה מחמת מיאוס ומחמת איסור קמ"ל דאפי' בשל מתכת דלא מאיס ולית ביה אלא מוקצה מחמת איסור אסר ר' מאיר ואין נראה לר"ת[יט] דלפי זה הא דמסיק דברי הכל אסור לא הוי אלא ר' מאיר ור' יהודה דקאי עלייהו ולא ר"ש[כ] ומפרש וכן פר"ח לדברי המתיר[כא] היינו ר' שמעון[כב] אסר כאן בפמוט דהא פמוט גדול הוא ככוס וקערה ועששית כמו פמוטות של בית ר' דשילהי כל כתבי (לקמן קכא:) לדברי האוסר היינו ר' מאיר ור' יהודה דאסרי בנר חרס שהדליקו בו באותו שבת[כג] וה"מ בנר של חרס דאיכא תרתי מוקצה מחמת מיאוס ומחמת איסור אבל בנר מתכת שרו ומסיק[כד] דאפי' בשל מתכת אסר ר' מאיר[כה] וה"נ אמרי' בפ"ק דחולין (דף טו.)[כו] ע"כ לא שרי רבי מאיר אלא במבשל דראוי לכוס אבל בשוחט[כז] לא[כח] ג): **מטה שיחדה למעות אסור לטלטלה.** נראה דאפי' לצורך גופה או לצורך מקומה אסור דכיון שיחדה למעות שוב אין עושין ממנה שום תשמיש ° והויא כמוקצה לצורך גופה ומקומה ולרבי שמעון לא אסור שום מוקצה אלא מוקצה מחמת חסרון כיס:

רב נסים גאון

... זירא פמוט ... עליו באותה ... המתיר אוסר ... מתיר. פמוט ... ויש לה ... ובמנחות בפרק ... המנחה [דף כח] ... על דרך קושיא ... באה זהב באה קנים אינה באה זהב אינה באה קנים, השיבו ההוא פמוט מיתקרי. והפמוט שהזכיר ר' זירא בשמועה זו נחשת היא וחדש ואינו נמאס, ואם הדליקו עליו נר באותו שבת הרי הוא מוקצה מחמת איסור ולפי שהוא מנוקה מלכלוך לא הוי מוקצה מחמת מיאוס. ועל דעת ר' מאיר שהיה מתיר טלטול הפמוט אם לא הדליקו עליו באותה שבת, זה הפמוט אע"פ שהוא כחדש שאינו נמאס אסור לטלטלו לפי שנהיה מוקצה מחמת איסורו מפני הנר שהדליקו עליו באותו יום. ועל דעת ר' יהודה שהיה אוסר טלטול נר חדש הרי הפמוט מותר לטלטלו לפי שנראה נר חדש ואינו מאוס. ולפיכך באה הקושיא מידי למימרא דר' יהודה מוקצה מחמת מיאוס אית ליה מוקצה מחמת איסורו לית ליה והתניא. ובגמ' דבני מערבא גרסי מעשה היה וטילטלו פמוט מתחת הנר בשבת מה אנן קיימין, אי כר' מאיר אפילו פמוט יהא אסור כמו שאמר כל הנרות מטלטלין חוץ מן הנר שהדליקו בה באותה שבת וזה הפמוט הדליקו בו באותה שבת והרי הוא לר' מאיר אסור, ואי כר"ש אפילו נר עצמו יהא מותר וכל שכן הפמוט שיהא מותר ואין אנו צריכים להודיענו זה ההיתר בפמוט על דעת ר' שמעון שהיה סובר נר עצמו מותר לטלטלו, וכ"ש פמוט מתחתיו. אלא כן אנן כר' יהודה דר' יהודה אומר נר מאוס פמוט אינו מאוס. וזה סיוע הפירוש שפירשנו, אבל בארתי זה הטעם כי ראיתי מי שפירש אותו בטעם אחר וסבר שר' שמעון שהוא מתיר בנר אוסר בפמוט. ...

רבינו חננאל

כי לא שרית ליה לטלטולי אתי לכבויי ולמעבד איסורא דאורייתא. א"ר יהודה בר שילא א"ר אסי א"ר יוחנן הלכה כר' יהודה בן לקיש במת. **ואין ניאותין ממנו לפי שאינו מן המוכן.** ת"ר מותר השמן שבנר ושבקערה אסור להסתפק ממנו, ור"ש מתיר. **מטלטלין** נר חדש אבל לא ישן, אע"ג דקיי"ל דהלכתא כר' שמעון בכולה שבת, בהא לית הלכתא כוותיה, חדא דתנא דידן קתני דברי ר' יהודה סתמא במתניתין. ובברייתא מפרש דברי ר' יהודה מטלטלין נר חדש אבל לא ישן, ר' מאיר אומר כל הנרות מטלטלין חוץ מן הנר שהדליקו בה באותה שבת. נמצא ר' מאיר ור' יהודה שניהן אוסרין בנר שהדליקו בו באותה שבת, ...

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות